

PEDESETA OBLJETNICA GEOGRAFSKOG HORIZONTA

IVAN ZUPANC, BORNA FÜRST-BJELIŠ

Prije 50 godina izašao je prvi broj časopisa *Geografski horizont*. Geneza pokretanja *Geografskog horizonta* bila je odluka III. kongresa geografa bivše Jugoslavije da Geografsko društvo Hrvatske, prema mandatu kojeg je dobilo na kongresu, počinje s izdavanjem časopisa. Iz uvodne riječi prvog broja saznajemo da «časopis treba da bude u prvom redu izvor solidne informacije» kao i «*pozornica suradnje geografa*».

Uvodna riječ iz koje izvire misao vodilja pokretanja časopisa završava rečenicama: «Geografski horizont je namijenjen prije svega školi, a preko škole i čitavom društvu. Zadaća mu je da širi i produbljuje geografski vidik, jača međusobno poznavanje i poštivanje i time pridonosi svjetskom miru i ujedinjavanju. To je uzvišena zadaća naše struke – i dužnost nas geografa. Neka Geografski horizont, koji počinje na opću želju, prate naša ljubav i suradnja – a to će sigurno donijeti željeni rezultat.» Taj prvi broj, ustvari dvobroj (br. 1-2) imao je 60 numeriranih stranica. Na koricama je crno-bijela fotografija Dubrovnika koja ilustrira članak Veljka Rogića: *Naše morske luke*. Josip Roglič (*Geografija i geografi u suvremenom odgoju*) i Josip Riđanović (*Arktik*) autori su druga dva članka. Preostale dvije rubrike bile su: prilozi i vijesti te prikazi.

Geografski horizont se u prvom desetljeću izlaženja profilirao kao ugledni časopis. Nakon toga prestaje biti glasilo Saveza geografskih društava bivše Jugoslavije te sve napore oko daljnjeg izlaženja preuzima Geografsko društvo Hrvatske. Od prvog broja pa do danas tiskano je 94 broja *Geografskog horizonta* od čega 54 dvobroja, 32 jednobroja i 8 četvero-

broja. Od tih 50 godina, sedam godina (1958.-1964.) izlazila su po tri broja (br. 1-2, 3, 4). Tada je naklada dostizala i 10.000 primjeraka (Kurtek 1964, 2). Najviše, čak trideset godina izdavala su se po dva broja, a trinaest godina po jedan broj (osam godina četverobroj : 1-4 i pet godina dvobroj: 1-2). Kroz proteklo razdoblje ustalile su se i neke rubrike: članci, prilozi-vijesti, izmjena iskustava, iz nastavne prakse, obavijesti, poznati geografi, prikazi, kratke vijesti-kronika... Te su rubrike ispunile 7341 stranicu koliko je do sada objavljeno (6023 u prvih 40 godina prema Pejnoviću 1995, 1+1318 str. 1995.-2001.).

Tematski, prilozi su bili zastupljeni iz svih tadašnjih republika, a sadržajno su prevladavali članci o geografiji Hrvatske od čega treba izdvojiti niz tada aktualnih priloga litoralne tematike kojima se snažno oblikovala svijest o jadranskoj orijentaciji u okviru vrednovanja geografskog položaja zemlje (Pejnović 1995, 1).

Geografski horizont je u svojih (prvih!) pola stoljeća izlaženja, a posebno 60-ih, 70-ih i 80-ih godina, uspješno ispunjavao ulogu stručnog časopisa reagirajući i ažurno prateći, te stručnim člancima informirajući svoje čitateljstvo o svim relevantnim zbivanjima i događajima u svijetu, kao i novostima u struci. Naći ćemo zabilježene poplave, potrese, potapanja obale, urušavanje i klizanje tla, rezultate istraživanja znanstvenih ekspedicija, kao i važna društveno-gospodarska i političko-geografska zbivanja i prekretnice, te informacije o novim pristupima i metodama u znanstvenom istraživanju i poučavanju. Primjerice, još nam je 60-ih godina Geografski horizont govorio

o korištenju i značenju zračnih snimaka u geografskim istraživanjima („aerofotografija i kozmičke fotografije“, Dukić 1969).

Geografski horizont je više godina, u nizu brojeva, objavljivao *Geografsku enciklopediju* (1981. – 1984.) Radovana Pavića, Rječnik međunarodne toponomastike (1971. – 1973.) i *Rječnik zemljopisnih složenica latinskog i grčkog podrijetla* (1984. – 1985.) A. Cvitanovića, te *Feljton o poznatim geografima* (1985. – 1988.) D. Feletara, pokušavajući i na taj način razriješiti barem dio problema naše struke, odnosno sistematizirati dio znanja.

Danas se mnogo govori o unapređenju nastave, novom katalogu znanja, HNOS-u, velike važnosti terenske nastave itd...čemu je data i velika medijska pozornost. Kao stručni i metodički časopis, Geografski je horizont kontinuirano, kroz cijeli svoj vijek izlaženja, punu pažnju posvećivao nastavi. U svojih 50 godina objavljeno je ukupno više od 70 članaka posvećenih različitoj nastavnoj problematici, ne računajući ovdje, također brojne, obrade pojedinih nastavnih jedinica. Brojem rasprava najviše su bile zastupljene teme o terenskoj nastavi i ekskurzijama, načelima nastave geografije, sredstvima i metodama nastave, planovima i programima nastave geografije u školama, no raspravljalo se i o mnogim drugim različitim pitanjima vezanih uz nastavu.

U godinama promjena plana i programa, Geografski horizont (37/2 iz 1991. i 38/2 iz 1992.), s posebno pripremljenim tekstovima za 2. i 4. razred gimnazije, te 1. i 2. razred četvorogodišnjih strukovnih škola prema novom prijedlogu plana i programa, te katalogu znanja, bio je osnovno nastavno štivo i zamjena za udžbenik. Pojedini brojevi Horizonta bili su tematski profilirani (Zagreb, Split, krš, Osijek i Podunavlje, Sredozemlje...) i kao takvi bili su izvrsno prihvaćeni od čitateljstva. Uz autore, hrvatske geografe, u Geografskom horizontu surađivali su brojni autori iz naših današnjih susjednih zemalja, te ostalih zemalja Europe (primjerice Peter Jordan, Jan Mokre, Eugenio Ruiz Urrestarazu...).

I na kraju, valja se zahvaliti i dosadašnjim urednicima: dr.sc. Veljko Rogić (1955.-1957.) uredio je 5 brojeva; dr.sc. Pavao Kurtek (1957.-1984.) čak 58 brojeva (!); dr. sc. Mirko Brazda (1985.-1989.) 6 brojeva; dr.sc. Zlatko Pepeonik (1990.-1994.) 10 brojeva; dr.sc. Dane Pejnović (1995.-2000.) 10 brojeva i dr.sc. Sanja Lozić (2001.-2004.) 2 broja, te trenutna urednica dr.sc. Borna Fürst-Bjeliš 3 broja (2005.-). Zahvalu je neizostavno poslati i na adresu Miljenka Počakala koji je 18 godina (od br. 1-4/1975. do br. 1/1992.) kao tehnički urednik, «odradio» 28 brojeva (!) *Geografskog horizonta*.

LITERATURA

- XXX (1955): Uvodna riječ, Geografski horizont 1-2, str. 1-2.
- Dukić, Dušan (1969): Primena aerofotografije i kozmičke fotografije u geografskim proučavanjima, Geografski horizont 1-2.
- Kurtek, Pavao (1964): Deset godina Geografskog horizonta, Geografski horizont 4, str. 1-2.
- Pejnović, Dane (1995): Četrdeset godina Geografskog horizonta, Geografski horizont 1, str. 1-2.